

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

בית מדרש
רב
פעלים
ע"ש מרן ר' יוסף חיים זי"ע

מניסת שבת: 18:59

יציאת השבת: 19:49 לדעת ר"ת: 20:38

לפרשת כי תצא

הפטרה: רני עקרה

1000

גיליון מיוחד ומורחב מתורת מרן רבנו יוסף חיים זי"ע

עטרת פז – וישאל עושה חיל

כאשר הבטיח הנער יוסף חיים לרדת לעומקה של תורה, הוא כיוון גם אל הסודות הטמונים באותיותיה ובמספריה. בלשון הקודש, המילה אלף (המספר) והמילה אלף (מלשון לימוד והנחלה) חולקות את אותן האותיות בדיוק.

עומקו של אלף במרחבי ההלכה בשורות הבאות, נשפך אור על מעלת האלף בדרך התורה והלימודים אלף זוז כמדד לגמירות דעת והמנין אלף משמש המספר כדוגמה מובהקת ביותר. במסכת בבא מציעא (דף קד:) מובא דינו של אריס המקבל שדה לדורות ומקבל על עצמו תנאי: אם אוכיש ולא אעביד – אשלם אלף זוז אם אשביט את השדה, אקנוס את עצמי באלף זוז.

מרן בשלחנו הטהור (חו"מ סי' רז, סעיף טז), פסק כי התחייבות כזו נחשבת לאסמכתא ואינה קונה כיוון שהיא גוזמה. אולם, חכמי התוספות והרא"ש מבהירים יסוד עצום: דווקא הבחירה במילה אלף מראה כיצד האדם מנסה לבטא את קצה גבול המחויבות שלו. אלף זוז הוא הביטוי ההלכתי להצהרה רצינית. וכן בהלכות שמיטה ויובל: אלף אמה המוקדשות לנוי ולאור בפרשת מסעי מצווה התורה על הפרשת ערים ומגרשים בעבור שבט לוי, משרתי השם. התורה מגדירה שם מידה מדויקת ביותר, ומגרש הערים אשר תתנו ללוים וכו' מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב (במדבר לה, ד) ראה רמב"ם (פי"ג מהל' שמיטה ויובל ה"ה) מפרט החלוקה.

אומר שלמה המלך כמגדל דוד צווארך בנוי לתלפיות, אלף המון תלוי עליו כל שלטי הגיבורים, (שירה"ש ד, ד) חז"ל במדרש לא הותירו פסוק זה כפשוטו, וקישרו אותו ישירות לשרשרת פסיקת ההלכה והנהגת העם. אלו אלף מורי הוראות שהעמיד משה רבנו, המשכן, הסנהדרין ובתי המדרשות מיוצגים כולם על ידי המספר אלף.

ונפתח בכבודה של אכסניה, אכסניה של תורה, בית מדרש רב פעלים בראשות מורנו הרה"ג ר' אורי סבן שליט"א אשר מרעיף חיבה ואהבה רבה לכל העמלים בתורה, ובפרט לגיליון זה היוצא מדי שבוע, זכות מרן המנוחה הטהורה רבנו יוסף חיים זי"ע תגן באלף המגן בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל, אמן.

וכאן המקום להזכיר לשבח והלל תודה וברכה למשפחת החסד, אוהבי ה' ומוקירי רבנו, משפחת גניש היקרה והנעלת שמעניקה ממיטב כספה על מנת שיצא העלון מדי שבוע דבר נאה ומתקבל, יזכו הם וכל אשר להם לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם מתוך אושר ועושר ושלווה, וכל הכתוב יהיה לעילוי נשמת אביהם, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה ה"ה ר' רחמים גניש בן חותה ז"ל

ממעמקי הבאר אל אלף המון

גיליון האלף של עלון 'אורי וישעי' מתרפק על משנתו ואורו של רשכבה"ג מרן רבנו יוסף חיים המכונה הבן איש חי זי"ע בשעה טובה ומוצלחת, כאשר רגשי תודה והודיה להשי"ת מציפים את הלב, וזכה עלונו התורני אורי וישעי להגיע לציון דרך היסטורי ונשגב גיליון האלף! המספר 'אלף' בתורתנו הקדושה אינו רק ציון כמותי, אלא הוא מבטא שלמות, זיקוק, ואיכות של תורה, כלשון הכתוב אאלפך חכמה (איוב לג, לג). אלף גיליונות של הפצת מעיינות, של הבאת דבר ה' על פי פרשת השבוע, נעם ההלכה, וכמובן הסיפור השבועי שרבים מצפים לו.

ובגיליון האלף מה מתאים וראוי יותר מאשר להתחמם לאורו הגדול של מורה דרכנו, עמוד האש של האחרונים, רבנו יוסף חיים זי"ע, המוכר לדורות על שם ספרו הבן איש חי. כשמו של העלון, אורי וישעי, כך היו כל ימיו, תורתו של מרן זי"ע: חטיבה אחת של אור רוחני, וישע וישועה לכלל ישראל.

ממעמקי הבאר אל עומקה של תורה

כדי להבין את עוצמת האור שהשפיע מרן הבן איש חי על העולם, ראוי לחזור אל מאורע פלאי שהתרחש בימי ילדותו, אירוע שבו נזרע הזרע למנהיגותו הכבירה.

בהיותו כבן שבע שנים בלבד, כשהשתעשע הילד יוסף חיים בחצר ביתו בבגדד, נשמעה לפתע צעקת שבר. הילד, שהיה כבר אז בר-דעת ומלא חן, מעד ונפל לתוך באר עמוקה ויבשה שהייתה בחצר. הבאר הייתה עמוקה מאוד, והסכנה לחייו הייתה מידית ומוחלטת. אמו הצדקנית, הרבנית רחל ע"ה, רצה אל פי הבאר בבכי תמרורים, ובני הבית מיהרו להוריד חבלים כדי לחלץ את הילד, כשהם חרדים מפני הבאות.

והנה, התרחש נס גלוי: הילד הועלה ממעמקי הבאר כשהוא בריא ושלם, ללא שום פגע ופציעה! אולם, הסיפור

האמיתי אינו רק ההצלה הפיזית, אלא מה שהתרחש בליבו של הילד באותם רגעים של חושך בתחתית הבאר. לימים סיפר מרן הבן איש חי, כי באותן דקות מורטות עצבים, כשהיה מוטל במעמקי האדמה, נשא את עיניו לשמיים ונדר נדר לה' יתברך:

ריבונו של עולם, אם אתה מעלה אותי מכאן בחיים, הריני מוריד את עצמי לעומקה של תורה. אני מצהיר בזאת כי כל ימי חיי, כל כוחותיי, מוחי ולבי, יהיו קודש אך ורק ללימוד התורה, להרבצתה ולשירות עמך בית ישראל.

הבטחה זו, שניתנה במעמקי החשיכה, הפכה לאור הגדול שהאיר את מורח ומערב. מאותו יום ואילך, הפך הנער לשקדן עצום, שלא פסיק פומיה מגירסא, עד שנעשה לנשר הגדול בשמי התורה, המשלב נגלה ונסתר, הלכה ואגדה, שירה וחכמה ביד רמה.

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

עצירת אלפים

הדמות הענקית האחרונה בדורנו שזכתה להסתופף בילדותו בצילו של רבנו יוסף חיים, ללא ספק היה המקובל האלוקי המפורסם הגה"ק רבי יצחק כדורי זצוק"ל, בזמנו לפני כשלושה עשורים כונה זקן המקובלים, זקן ויושב בישיבה, אשרי הדור שחזה פניו.

הגר"י כדורי מספר זכרונות מאחת הדרשות הגדולות, וזה לשונו: זה היה מעמד גדול ובין השומעים שררה התרגשות רבה, תחושה של יום הכיפורים ליוותה את השומעים, לאחר תום הדרשה היתה הרגשה כאילו משיח עומד אחר כותלנו ומיד עומד לבוא, אני זוכר היכן ישבתי בבית הכנסת, ואף את מספר הספסל.

כבר בהיותי ילד קטן נהגתי לשבת על מדרגות הבימה של בית הכנסת, עליה היה עומד רבנו הבן איש חי ודורש, הילדים היו נוגעים בשולי גלימתו ונושקים לה, מראה הבמה היה מרטיט, הבן איש חי היה עומד במרכז הבמה וסביבו ישבו כשמונים מקובלים, כולם לובשי לבן בוהק, מי שראה מראה זה לא ישכחהו, והפלא הגדול שקולו של הבן איש חי היה גבוה ביותר וכך שמעו אותו בבירור כל הנאספים, שלעתים מנו יותר מעשרת אלפים איש, ואף ברחוב הסמוך שמעו את הדרשה בבירור, כשכל אותה עד שוררת במקום דממה מוחלטת, ואף התינוקות אינם מיבבים. עכ"ל רבנו הגר"י כדורי זצוק"ל.

דברי מרן רבנו יוסף חיים לאחר מאה ושבע עשרה שנים חלפו מאז הסתלקותו בתאריך י"ג באלול התרס"ט והדרשות הללו עדיין מהדדות בכל תפוצות ישראל, בכל העדות והחוגים הוגים ולומדים את רשימת ספריו הענקית שרובה נאמרה בשעתו בפני אלפי יהודים.

ומהיכן זוכים לכל כך הרבה דרשות? רבנו עצמו משיב על כך בספרו 'בניהו' כשהוא עומד על המילים הקדושות בגמ' סוטה (מוד). דרוש וקבל שכר, וז"ל: נראה לפרש בסיעתא דשמיא הכוונה: כי בעת שאתה דורש – תקבל שכר על הדרשה, והיינו הקב"ה יפתח לך מעיין החכמה שתוליד מן הדרשה שאתה דורש, דרשות אחרות המשמחים את הלב. (קץ הימין).

מתקן לשון

מספרים כי בעיר בגדד שבבבל היה מנהג קדום שבארבע תקופות בשנה היה דורש המרא דאתרא דרשות וכל הדרשנים שקיימים בשאר בתי הכנסת לא היו דורשים כי אם בבית הכנסת המרכזית של רב העיר, הדרשות היו כאמור בארבע תקופות, שבת זכור לפני חג הפורים, שבת הגדול לפני חג הפסח, שבת כלה לפני חג שבועות ושבת תשובה לפני יום הכיפורים. נציין שאת שאת שבת כלה שילב רבנו יוסף חיים בתקופת נשיאותו ברמה.

מעמדים אלו נותרו עדויות מרטיטות, אלפים הגיעו להשתתף בדרשות, יש צילום מהעיתון העברי היחיד שהודפס בבגדאד ושמו 'הדובר', בעותק מתאריך ט' בסיון התר"ל (1870 למנינים) מופיעה בו כותרת: אג"ר א דכל"ה דוחק"א, ובה מתוארת דרשת רבנו עליו השלום, ואני מצטט בעבור קוראנו היקרים: באשר לא נעלם מעין כל קוראנו אשר קדושת שבת

זמירות ותשבחות – פיהוש לפרשה

מרן רבנו יוסף חיים כתב ידוע שאין דבר המכניע את הקליפות והמשטינים כמו מזמורי תהלים. ולכן הם נקראים זמירות מלשון זימור (חיתוך הענפים) שהם מזמרים עריצים. ואויב ישראל הוא הנחש, וקודם אותיות נח"ש יש אותיות זמ"ר (כך: ז-ח-י, מ-נ-י, ר-י-ש) ובוה יובן מה שאמר ה' לנחש (בראשית ג, טו) הוא יושף ראש, רצונו לומר שהאדם ינצח את הנחש באותיות ראש לאותיותיו נח"ש, הן אותיות זמ"ר. ומה שהמשיך הקב"ה ואמר ואתה תשופנו עקב כי האותיות הבאות אחרי נח"ש הן תס"ט (469) כמניין איש חמסים ודין קשה שעל ידי שהנחש מחטיא את האדם והופכו לאיש חמסים אז ה' מעורר עליו דין קשה, רחמנא ליצילן.

וזהו כוונת הכתוב בתחלת פרשתנו כי תצא למלחמה שצריך אתה להכין לך את כלי הנשק שלך, הם מזמורי תהלים כפי שביארנו, כי יש בהם סגולת הצלה יותר מכל לימוד תורה. וע"פ מה שכתבנו לעיל שיש לכל אומה שר בשמיים, כותב מרן רבנו יוסף חיים שכאשר הקב"ה מוסר את אויבי ישראל בידיהם, מוכרח שימסור גם את האויב העליון הוא השר של אותה אומה, וזה הפירוש ונתנו ה' אלוךך בידך ושביט שביט כי המילה ונתנו נקראת ישר והפוך לומר שיש כאן שתי נתינות, אחת של האומה הנלחמת בידי ישראל, והשנייה של השר של אותה אומה בשמיים בידי השי"ת. נזכה לכלות את כל הקוצים והחוחים ולהביא את הגאולה בקרוב ממש!

נשיא ישראל – צדקה

שלמה המלך (משלי כ, יא) כותב: גם במעללי יתנכר נער אם זך ואם ישר פעלו, פירש המצודת דוד שאותו נער פועל ועושה מדעת עצמו לא ממצוות אנשים מלומדה. ע"כ.

מספרים כשמרן רבנו יוסף חיים זי"ע בן 5 או 6 שנים, אביו הרה"ק ר' אליהו חיים שהיה ראש הגולה, היה נותן לו ולאחותו כמה מטבעות בכל יום שישי בכדי שיקנו להם מיני מגדים ודברים טובים לכבוד שבת. כל שבת כשהיו יושבים מסביב לשלחן, רבי אליהו היה שואל את ילדיו האם הם קנו משהו והיו שניהם משיבים כן. כך כל שבוע. אחותו מעולם לא ראתה שהוא הביא איתו איזשהו ממתק שהוא קנה לשלחן והיא החליטה ביום שישי אחד לעקוב אחריו בשוק. היא ראתה שאחיה הגדול הולך וקונה כמה דברים ולוקח את מה שקנה ומגיע לשכונה של העניים היהודים בבגדד ונכנס באיזו סמטה ועולה לבית שהייתה בו אשה מבוגרת עיוורת, והרב זצ"ל היה מגיש לה את הדברים שקנה בשוק כדי שיהיה גם לה דברים טובים לכבוד שבת.

אחותו של מרן רבנו יוסף חיים ראתה שהאשה שמה את ידיה על ראשו ואומרת לו אינשאללה, תהיה נשיא בישראל ואח"כ חזרו הביתה. בשבת, אחותו של רבנו יוסף חיים גילתה לאביהם מה שראתה ור' אליהו שמח מאד בזה ומאז היה נותן לו כפליים מטבעות כדי שיהיה גם בשבילו וגם בעבור המצווה שהוא עושה.

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

מיד לאחר הדרשה שאל רבנו 'מה היה הרעש הגדול ששמעתי באמצע הדרשה? והם סיפרו לו את כל הענין עם הילד שהשתובב בג' ומועד לתוככי בית הכנסת, ורבנו הודה לה' שלא אירעה תקלה על ידם של צדיקים. ידוע ומפורסם שסיפור זה הפך לשיחת היום בעיר בגדאד ובכל עיר ותפוצות המזרח, והוא התפרסם גם בעיתונות.

קדושת שבת

השיירה נעצרה בחריקת גלגלים. השמש נטתה למערב, צובעת את דיונות החול בדם ואש. רבנו יוסף חיים הבחיר זאת מראש: בשבת לא זזים. מנהיג השיירה, ערבי מקומי שמדבר המלח היה לו לבית, הביט בו בעיניים מצומצמות. השבת שלך היא גזר דין מוות, התרה בו. הוודאיות מלאים בשודדי דרכים צמאי דם. להישאר כאן פירושו מוות. אך הרב נותר איתן כסלע. השיירה המשיכה בדרכה, מותירה אותו לבדו בלב השממה.

האימה לא איחרה לבוא. מתוך החשיכה המאיימת הגיחה חבורת שודדים חמושים, רכובים על סוסיהם, ובראשם מנהיג אכזרי ששמו הולך לפניו כרוצח חסר רחמים. מנהיג השיירה, שחזר על עקבותיו בנקיפות מצפון הוא ידע מה השודדים הללו מסוגלים לעשות. השודד הרים את חרבו, אך אז קרה משהו בלתי נתפס.

מבטו של השודד נתקל בפניו של הרב. זמן קצר לפני כן, אותו שודד נקלע לעימות משפטי מר עם יהודי אחר שכיחש בפיקדון כספי שהופקד אצלו. השודד, שנותר חסר כל, כמעט איבד את שפיות דעתו מול העוול והשקר. באותם רגעים אפלים, היה זה רבי יוסף חיים שהתערב בחכמתו, חשף את האמת, ואף שילם לשודד מכיסו הפרטי כדי להציל את היהודי מחרפת רעב ומזעם הגוי.

החרב קפאה באוויר. העיניים האכזריות של ראש השודדים התרחבו בתדהמה, ואז – בפחד טהור. הוא לא ראה מולו קורבן חסר ישע; הוא ראה את רבנו בן איש חי זי"ע. הוא ראה את האדם שהציל את נפשו ואת כבודו. הרוצח השכיר, שמעולם לא כרע ברך בפני איש, שמט את נשקו. הוא נפל על ברכיו, נישק את רגלי הרב וביקש סליחה בדמעות. חברי הכנופיה, נסערים ומבועתים מהמחזה של מנהיגים המשתחוה, נמלטו לכל עבר כאילו ראו רוח רפאים.

מתוך רגעי האימה וההוד בלב המדבר, עולה מסר תורני נצחי המהדהד את דברי האבן עזרא בפיוט המושר בערגה בכל שבת קודש: כי אשמרה שבת אל ישמרני ברגע שבו בחר רבנו יוסף חיים להישאר לבדו בשממה, הוא לימד אותנו ששמירת השבת איננה רק קיום מצווה דתית, אלא כניסה אל תחת צילה של השכינה הקדושה. כאשר אדם מוסר את נפשו ומפגין נאמנות מוחלטת ליום השבת, השבת הופכת עבורו למגן ומחסה פסיכולוגי ורוחני, המבטל מעליו את כל פגעי העולם הזה. זוהי ההתגלמות החיה של הפסוק וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (דברים כח, י) – קדושת השבת חופפת על האדם ומקרנה הילה כה נוראה ועילאית, שגם הלב האכזרי והחשוך ביותר נאלץ להרכין ראש, להכיר בכוחה של אמת ונסוג לאחור בפחד ובחרדת קודש.

שעברה אשר 'שבת כל' תכונה... וחיבה יתירה נודעת לה גם בעירנו, אשר גם בה יתאספו רוב עם לשמוע דרשה מפי הרב, אשר הוא הוסיף מדעתו על אבותיו אשר לא היו דורשים ברבים בשבת זו כבשאר השבתות (זכור, גדול, שובה) ובאשר אין ערך למתק לשונו וכן שפתיו, רבים ישתוקקו לשמוע ממנו... לא היה מקום פנוי בבית הכנסת מריבוי עם, אשר שם עמד ודרש הרב הדרשן המפורסם הוא הרב המובהק, 'איר כבדק, כמזהר' ר' חכם רבי יוסף חיים... במשך שלש שעות מעניינא דיומא ועל דרך מושל ונמשל.

על פי עדותו של הרב צ"צ רבי יצחק חזן זצ"ל, המעמד היה אורך ארבע שעות ומתקבצים בבית הכנסת הגדול לערך יו"ד אלפים (עשרת אלפים) אנשים ונשים, ונשמע קולו בבואו אל הקודש כקול מים רבים. עוד ועוד תיאורים בספריהם של יוצאי בגדאד איך בית הכנסת היה מתפקע מרוב קהל, מסביב עומדים אנשים בתוך בית הכנסת, ונשים בעזרת נשים, בפתחי החלונות על העזרות והגגות עד שאמרו כי 'מי שלא ראה בית הכנסת מלא כימיו של הרב לא ראה קהל גדול מימיו'.

ואיך מצליח קול אנושי ללא מערכת הגברה להדהד למרחקים שכאלו, אין שום דרך להסביר זאת מבלי להתייחס לכוחות שמימיים, וקני בבל העידו שאחרי פטירת רבנו יוסף חיים דרש בנו יחידו הגאון רבי יעקב חיים במקומו, והיה קולו נמוך, והקהל ביקשו מן הרבנים שיאמרו לרבנו יעקב שגיבית קצת את קולו, אך הבן השיב באמצע הדרשה: נכון שמרן אבי זצ"ל היה קולו חזק מאוד וצלול ונשמע למרחוק, ואפילו אנשים העומדים מחוץ לבית הכנסת היו שומעים כאילו היו בבית הכנסת, והיה דורש ככה במשך ארבע שעות! וקולו חזק ולא נחלש, אך אי אפשר לבני אדם לעשות כמתכונתו, ואפשר שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונו (קץ הימין).

עדות זו שהובאה בספר קץ הימין, אציין ששמעתי אותה באוזני מפי הגאון רבי דוד שלום צדקה זצ"ל – רבה של פרדס חנה, בדרשתו לפני כשלושים שנה בבית הכנסת בית יעקב סמיה בנתניה, תיאר את אשר זקנתו הצדקת ע"ה (שהיתה בת אחיו של מרן רבנו יוסף חיים) סיפרה לו שהיתה נוכחת בבית הכנסת בעזרת נשים בהיותה ילדה קולו היה מהדהד בקול גבוה מאוד ומהבנתה בתור ילדה שאין זה קול אנושי אלא קול רוחני.

פוח הריפוח

ידוע שכוח הריכוז של רבנו היה עצום ורב, גם אם קרה משהו באמצע הדרשה, הוא כלל לא הבחין, ונראה למסתכל מן הצד שרבנו לא נכח באותו אירוע, כוח ריכוז ממש של פסק לרגע בדביקותו בדרשתו, ובעיתון 'מגיד מישרים' (שנה 2 גיליון 12 נושא תאריך כ"ג בטבת התרנ"ו-1896 למניינם) מתואר רגע היסטורי וגם היסטורי...

פעם בא ילד קטן עם אמו לדרשה, והיו הנשים יושבות בג בית הכנסת מחוסר מקום, והילד שהשתובב בג ליד אמו, מעד מהגג לתוככי בית הכנסת אלא שבדרך נס הילד הצליח לתפוס בקורת עץ שיצאה מהגג, ובסייעתא דשמיא סיעו כמה מן הציבור ומשכו אותו בחזרה, כמובן שהדבר עורר רעש גדול בבית הכנסת, ורבנו יוסף חיים היה ממשיך בדרשתו ולא הפסיק אף רגע אחד.

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

פדיון הבן – סיפור מהחזק

היה זה בשעת צהריים שגרתית, כאשר נשמעו דפיקות נמרצות ומפתיעות על דלת ביתו של הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א, מרבני שכונת רוממה-מנחת יצחק בירושלים ת"ו. על מפתן הדלת עמד אדם חבוש כיפה סרוגה, שביקש לשוחח עם הרב בדחיפות. קוראים לי חי, ואני בן 31, פתח הצעיר את סיפורו המדהים. נולדתי בלונדון, בן בכור לאם יהודייה ולאב גוי. ואז, בקול רועד, פלט את הפרט המזעזע: אמי אינה סתם יהודייה – היא נינתו של מרן רבנו יוסף חיים הבן איש חי זי"ע.

חי המשיך וגולל את מסעו הרוחני: לפני כמה חודשים גיליתי את היהדות והתקרבותי לחסידות חב"ד. הגעתי לשכונת הר נוף בירושלים והתחלתי ללמוד תורה. במהלך הלימוד, נחשפתי לראשונה למצוות 'פדיון הבן'. כשהעמקתי בנושא, הבנתי פתאום שחובת המצווה הזו מוטלת עליי באופן אישי, שכן אני בכור לאמי. מכיוון שהוריי לא היו שומרי מצוות, ככל הנראה מעולם לא נפדיתי בהיותי בן שלשים יום.

חי סיפר כי מיהר לברר את הנושא עם הגאון רבי עזריאל אויערבך שליט"א, אשר הפנה אותו מיד לרב קוק. שמעתי שהרב הוא כהן מיוחד ממשפחת הרבנים קוק, ואני מבקש שכתור כהונה זה יזכה אותי במצווה, ושכבודו יעשה לי פדיון הבן.

ההתרגשות בבית הרב הייתה בשיאה. בו במקום, בסלון הבית, נערך טקס פדיון הבן המרגש, בהשתתפותם כמה בני משפחה ותלמידים ששהו במקום באותה שעה. לאחר המעמד המרומם, התקיימה סעודת מצווה מצומצמת שהוכנה במהירות על ידי בני המשפחה לכבוד המאורע.

קודם הפדיון, ישב הבחור חי מרותק לשיעור קצר שנשא הרב בנושא בכורות, מהתורה ועד ימינו. במהלך השיעור שאל חי שאלה מפתיעה: מי כתב על מי ארי במסתרים?

הגר"צ קוק התקשה לעצור את הדמעות שזלגו מעיניו בשעת הפדיון. אני פודה את הנכד של קודש הקודשים, הבן איש חי, אמר הרב בהתרגשות עצומה. אין ספק שבזכותו של זקנך הגדול, רבנו יוסף חיים זכית לגלות השורשים ולהתקרב בחזרה ליהדות.

אכן, בטוהני שזו זכות הסבא, השיב חי. ולא בכדי, גם אחי הצעיר, המתגורר בקיבוץ ליד חיפה, זכה להתקרב בחזרה ליהדות בחודשים האחרונים. שנינו משתדלים ללמוד את פסקיו והנהגותיו של זקננו וללכת בדרכו.

כתלמיד של הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שאל חי, האם שמעתם מהרב משהו על הבן איש חי? הרב נענה וסיפר סיפור היסטורי מרתק: כידוע, כשהמקובל האלוקי בעל הלשם (הרה"ק רבי שלמה אלישיב זצ"ל, סבו של הגרי"ש אלישיב זצ"ל) סיים לכתוב את ספרו, הוא ביקש לקבל הסכמה מגדולי הדור. הוא שלח את כתב היד לבן איש חי בבבל, וזה השיב לו: רק הבן איש חי יכול לתת לי הסכמה.

ארי משה

לימים, בעל הלשם סירב לגלות מה בדיוק נכתב באותו מכתב נדיר ומיוחד ששלח לו הבן איש חי, מלבד שתי מילים מדהימות שחשף ארי במסתרים תואר שרמזו על כוחו הגדול והעצום של הלשם בחכמת הנסתר.

הרב קוק הוסיף וסיפר כי כשהגיע הספר לשם שבו ואחלמה לביתו של רבנו יוסף חיים (הבן איש חי) בבגדד, הוא ביקש

ליידע בבשורה המשמחת הזו את חכמי הנסתר שבעירו. הוא הזמין אותם לביתו לסעודת מצווה מיוחדת, ביקש להביא בפניו את בגדי השבת שלו, ציווה להדליק נרות על שלחנו ובירך בהתרגשות ברכת שהחיינו.

בסיום האירוע המרומם, בירך הרב קוק את נכדו של רבנו יוסף חיים, הבחור חי בברכת כהנים חמה ואמר לו: זמרתו של זקנך רבנו הבן איש חי תמשיך לעמוד לך ולכל צאצאריך, לגלות את האור שבתורה. בעזרת השם בקרוב תבוא לכאן שוב – בכדי להזמין אותי לחתונה שלך.

תפילי תלפלים – לימוד

בגמרא גיטין (נח). מובא מעשה על ילד יפה עינים וטוב רואי ומסופר כי רבי יהושע בן חנניה הגיע לכרך גדול ברומי ושמע על ילד יהודי יפה תואר הנתון במאסר ששערו עשוי תלתלים, ועל פי ביאורו של מרן רבנו יוסף חיים בספרו בן יהודיע, הסיבה שהמקומיים הדגישו בפניו את יופיו החיצוני של התינוק (יפה עיניים וטוב רואי) הייתה כדי לעורר אצלו דחיפות עצומה לפדותו מיד, מחשש שהרומאים ינצלו את יופיו ויחטיו אותו בסכנות המוסריות הקשות של השבי. כאשר ניגש רבי יהושע לפתח הכלא וביקש לבחון את חוסנו הרוחני והשקפתי של הילד, קרא לעברו את תחילת הפסוק מישעיהו (מב, כד) מי נתן למשסה יעקב וישראל לבזוזים?

הבן יהודיע מסביר כי רבי יהושע ביקש לבדוק האם מבין שיש כאן השגחה אלוקית ישירה. הילד, בבגרות ובאמונה צרופה, לא בכה או התלונן על שוביו, אלא השלים מיד את המשך הפסוק הלוא ה' – זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו. הבן יהודיע מדייק כאן דיוק מופלא, ומסביר כי הילד נתחכם והדגיש את המילה זו – שמשמעותה בלשון הקודש היא הצבעה מוחשית באצבע על נוכחות קרובה; בכך רמז הילד כי אף על פי שהוא שרוי באפילת הכלא, אור השכינה ברור לו ונמצא ממש מעליו, נשבע רבי יהושע שלא יזוז מהמקום עד שיפדה את הילד בכל סכום שיידרש, ואכן פדה אותו בממון רב. בפרושו של המהרש"א על אתר, מוסבר כי התיאור קווצותיו סדורות לו תלתלים אינו רק שבח ליופיו החיצוני של הילד, אלא רמז עמוק ועתידי לכך שהוא עתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ בתורה תילי תילים של הלכות, כמאמר חז"ל על הפסוק בשיר השירים. הילד הזה גדל להיות התנא רבי ישמעאל בן אלישע, אשר חיבר את הברייתא המוכרת הפותחת את מדרש ספרא ומודפסת בכל סידור תפילה, המפרטת את שלש עשרה המידות שהתורה נדרשת בהן.

נר אלוקים נשמת אדם

לע"נ הרה"ק רבי עמנום כמנוס חיים גואט"ה בן פורטוגה זי"ע

לע"נ הגה"צ רבי רחמים אליהו מאזוז בן הרבנית כמסנה זצ"ל

לע"נ דודי רבי טל כהן בן פורטוגה ז"ל

לע"נ הרבנית הדגולה מרת דינה שלוש בת הרבנית יעל ז"ל

א"ה לכב' הגאון הרב דוד חיים שלוש זצוק"ל רבה של נתניה

לע"נ הכבודה מרת אישית ברדה ז"ל בת ירדנה שתחי'

לע"נ מרת דוריס לוי בת סוזן ז"ל

ת"צ'צ'ב'ה'